

Asia: VN/30583/2023

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtion maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle. Selontekoon on koottu hyvin onnistuneesti kuvaus maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmästä sekä maaseutualueiden tilannekuvasta ja muutostekijöistä. Myös selonteossa esitetty kansallinen maaseutuvision sekä poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset ovat keskeisiä ja oikeansuuntaisia.

Toivottavaa on, että selonteossa esitetyt tavoitteet ja kehittämissuositukset saavat vastakaikua maaseudun toimijoissa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Maaseutupolitiikan lähtökohtana on ihmislähtöisyys ja alueiden elinvoimaisuus. Ympäristö- ja ilmastotyö on selonteossa tunnistettu, mutta ilmastotyö ei nouse selonteossa esiin millään erityisellä tavalla. Luonto kuvataan lähinnä luonnonvarojen käytön kautta.

Selonteossakin esitelty kaupunki-maaseutuluokitus on käyttökelpoinen kuvaamaan alueiden erityispiirteitä, mutta sitä ei tule käyttää maaseudun kehittämisen välineenä niin, että kaupunkien läheiselle maaseudulle ei voida kohdentaa maaseudun kehittämistukia. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että maaseutujen erityispiirteet nähdään vahvuuksina, joita kannattaa nostaa esiin ja kehittää. Uudellemaalle tyypilliset kaupunkien läheinen maaseutu ja ydinmaaseutu ovat selonteossa esitettyjen kehittämissuosituksen kannalta otollisimpia alueita. Näiden alueiden kehittämiseen käytettävät resurssit tuottavat jatkossakin suuren hyödyn.

Maaseutupoliittinen selonteko tuottaa osaltaan lisäarvoa Uudenmaan maakuntaohjelma Uusimaa-ohjelman valmisteluun.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selonteossa on kuvattu erinomaisella tavalla suomalaisen maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä, sen edelläkävijyyttä kansainvälisessä vertailussa sekä vahva pohjautuminen tietoon ja tiedontuotantoon.

Suunnittelujärjestelmä on antanut suuret mahdollisuudet maaseudun kehittämiseen ja maaseutupolitiikan edistämiseen. Maaseutupolitiikan toteuttamisen mahdolliset haasteet liittyvät muihin tekijöihin kuin suunnittelujärjestelmään.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Selonteossa esitetyt näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin ovat erittäin analyyttiset ja osuvat.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisio ”Elävät maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja menestyksekkään tulevaisuuden ytimessä” avautuu selonteon selostustekstin kautta riittävän hyvin. Merkittävää visio näkökulmassa on se, että ihmiset yhdessä ovat aktiivisia tekijöitä ja toimijoita. Visio korostaa ihmisten toimien merkitystä ja vastuuta maaseudun elinvoimasta ja menestyksestä sekä monimuotoisen luonnon säilyttämisestä.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

Poikkihallinnolliset tavoitteet ovat harkittuja ja niiden kunnianhimon taso on riittävän korkea. Tavoitteiden saavuttamiseksi esitetyt kehittämissuosituks

kehittämissuosituks jäävät valitettavasti monessa kohtaa julkisen vallan tai kolmannen sektorin vastuulle. Valtiolla, kunnilla ja hyvinvointialueilla on mahdollisuus löytää ratkaisuja, mutta käytännössä kaikki toimet tarvitsevat resursseja, joita tunnetusti ei ole paljon lisättäväksi.

Kolmannen sektorin tunnistaminen merkittävänä toimijana on arvostettavaa. Käytännössä kolmas sektori, järjestöt ja vapaaehtoistyö ovat kokeneet viime vuosina kovia taloudellisia leikkauksia ja toisaalta aktiivisten osallistujien määrä vähenee väestön ikääntyessä. Kolmannelle sektorille ei voi säilyttää kovin merkittäviä uusia tehtäviä itsestäänselvyytenä. Maaseutujen aktiiviset toimijat tekevät valtavan suuren työmäärän yhteisöjensä hyvinvoinnin eteen jo nykyisellään.

Poikkihallinnolliset tavoitteet ovat harkittuja ja niiden kunnianhimon taso on riittävän korkea. Tavoitteiden saavuttamiseksi esitetyt kehittämissuosituks

Kehittämissuositukset jäävät valitettavasti monessa kohtaa julkisen vallan tai kolmannen sektorin vastuulle. Valtiolla, kunnilla ja hyvinvointialueilla on mahdollisuus löytää ratkaisuja, mutta käytännössä kaikki toimet tarvitsevat resursseja, joita tunnetusti ei ole paljon lisättäväksi.

Kolmannen sektorin tunnistaminen merkittävänä toimijana on arvostettavaa. Käytännössä kolmas sektori, järjestöt ja vapaaehtoistyö ovat kokeneet viime vuosina kovia taloudellisia leikkauksia ja toisaalta aktiivisten osallistujien määrä vähenee väestön ikääntyessä. Kolmannelle sektorille ei voi säilyttää kovin merkittäviä uusia tehtäviä itsestäänselvyytenä. Maaseutujen aktiiviset toimijat tekevät valtavan suuren työmäärän yhteisöjensä hyvinvoinnin eteen jo nykyisellään.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Poikkihallinnolliset tavoitteet ovat yhdessä tasapainoinen kokonaisuus, joita on kaikkia tarpeen edistää.

Kolme tärkeintä tavoitetta ovat 1) toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuususkon voimistaminen, 2) talouden uudistumista tukevien rakenteiden vahvistaminen ja 3) digitaalisen ja fyysisen saavutettavuuden ajantasaistaminen.

Toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuususkon voimistaminen on välttämätöntä, jotta muut tavoitteet voivat toteutua.

Talouden uudistumista tukevien rakenteiden vahvistaminen on tärkeää maaseutujen elinvoimaisuuden kannalta.

Digitaalisen ja fyysisen saavutettavuuden ajantasaistaminen on maaseutualueiden elinvoimaisuuden ja elinkelpoisuuden kannalta tarpeen.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

Uudenmaan liitto pitää poikkihallinnollisia kehittämissuosituksia hyvänä kokonaisuutena. Yksittäisistä kehittämissuosituksista Uudenmaan liitto kantaa huolta talouden uudistumista tukevien rakenteiden vahvistamiseen liittyvien suositusten valmistelusta ja sisällöistä.

Koordinaatio EU-rahastojen välillä (suositus 7) on tärkeää, mutta tämän lisäksi on huomioitava, että kansallisilla päätöksillä voidaan EU-rahoitusta kohdentaa kaupunkien läheiselle maaseudulle, joilla on edelleen runsaasti elinvoimaa ja potentiaalia kehittyä.

Maaseudun kehittäminen CAP post 2027 (suositus 8) eli tulevan EU:n rahoituskauden valmistelu ja ratkaisut tulevat olemaan maaseudun elinvoiman kannalta kriittisiä. Monipuolinen maaseutualueiden kehittäminen tarkoittaa, että edellytykset elinvoimaisille maatalouden harjoittajille turvataan ja samalla luodaan mahdollisuuksia maatalouden ulkopuoliselle elinkeinotoiminnalle.

Uudenmaan maaseutualueet, jotka usein ovat elävässä yhteydessä erilaisiin kaupunkialueisiin, tarvitsevat menestyäkseen maaseuturahoitusta.

YPK-toimintamallin laajempi hyödyntäminen (suositus 9) paikallisessa kehittämisessä on erittäin kannatettava, konkreettinen toimintatapa. Paikallinen pienimuotoinen kehittäminen lähtee omasta aktiivisuudesta ja kohdentuu toimijoiden kannalta parhaalla tavalla.

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Liite on erittäin perusteellinen ja taitavasti koottu kokonaisuus.

Telén Tuija
Uudenmaan liitto